

**Державна служба
фінансового моніторингу України**

**Огляд
щодо використання неприбуткових
організацій в незаконних цілях
за I півріччя 2018 року**

Київ – 2018

Вступ.....	3
1. Кількість зареєстрованих неприбуткових організацій.....	7
2. Дані щодо отриманих повідомлень про підозрілі операції	9
3. Аналіз видів неприбуткових організацій – учасників підозрілих операцій ...	10
4. Інформація щодо розірвання/обмеження ділових відносин з неприбутковими установами	11
5. Зупинення фінансових операцій.....	11
6. Інформування правоохоронних органів щодо фінансування тероризму	12
7. Передача інформації про підозрілі операції неприбуткових організацій до правоохоронних органів	15
8. Ризики неприбуткових організацій	17
Висновки	18
Перелік скорочень	20

Вступ

У 2016 році в Україні проведена Національна оцінка ризиків, яка ідентифікувала більшість ризиків щодо ВК та ФТ в Україні. Серед яких встановлений ризик використання НПО з метою ВК/ФТ на рівні – значний.

Основним способом незаконного використання НПО було перенаправлення коштів терористам. У секторі НПО є ряд взаємозалежних вразливостей, і терористичні організації намагаються скористатися цими уразливими місцями.

До особливостей використання НПО належать, зокрема: можливість накопичувати кошти через членські внески, пожертвування і так звану неприбуткову діяльність, а готівкові кошти витратити на реалізацію проектів або придбання необхідного обладнання.

З метою залучення коштів у вигляді благодійної допомоги створюються інформаційні ресурси в мережі Інтернет, на яких публікують реквізити, за якими можливе внесення таких коштів.

Досить складно відстежувати махінації в цій сфері, перешкоджати їм через природу таких організацій (особливо їхніх статутних функцій) та лояльну систему державного регулювання й нагляду за ними в різних країнах. Одержуючи статус благодійних і звільнившись від оподаткування, вони можуть використовуватися для територіального переміщення коштів через філії або для матеріально-технічної підтримки терористів та сепаратистів (безпосередньо або як прикриття для їхніх дій).

У 2017 році Комітет MONEYVAL проводив в Україні 5-ий раунд оцінки національної системи ПВК/ФТ та визначив ряд аспектів роботи національної системи фінансового моніторингу, які потребують удосконалення. Це, зокрема, стосується оцінки ризику використання НПО з метою ВК/ФТ.

При цьому, у Звіті про взаємну оцінку від 2009 року, Україна була оцінена, як така, що частково відповідає Рекомендації 8 FATF¹. Основними недоліками були: відсутність огляду внутрішнього сектора НПО щодо їх використання з метою ФТ; відсутність інформаційно-роз'яснювальної роботи для сектору НПО; недоліки у надгляді або моніторингу за НПО; відсутність чітких юридичних вимог щодо НПО стосовно ведення обліку осіб, які

---

¹ Рекомендація 8 FATF «Неприбуткові організації». Країнам потрібно переглянути адекватність законів та нормативно-правових актів, що стосуються організацій, які можуть бути використані у фінансуванні тероризму. Особливо чутливими у цьому сенсі є неприбуткові організації, і країни мають забезпечити, щоб такі організації не використовувались: (а) терористичними організаціями, що вдають із себе законних юридичних осіб; (б) з метою експлуатації законних юридичних осіб в якості каналів для фінансування тероризму, включаючи їх використання з метою уникнення заморожування активів; та (с) для укривання або приховування незаконного переведення коштів, призначених для законних цілей, терористичним організаціям.

володіють, контролюють або спрямовують діяльність НПО упродовж не менше 5 років і надання таких записів відповідним органам.

За результатами оцінки України у 2017 році, відповідно до критеріїв Рекомендації 8 FATF, міжнародні експерти визначили ряд недоліків та загроз, зокрема:

- національний огляд щодо діяльності неприбуткового сектору з метою ідентифікації, попередження та боротьби з фінансуванням тероризму не визначає підгрупи організацій, що підпадають під визначення НПО, наведене FATF (особливості та типи НПО, які можуть підпадати під ризик бути використаними для ФТ);
- національний огляд, НОР та типологічний звіт за 2014 рік щодо ФТ (який містить главу про НПО), визначає ряд терористичних загроз та містить типології НПО, зокрема благодійні організації, здебільшого використовуються, щоб переказати кошти терористам;
- не існує спеціального політичного документа щодо сприяння прозорості, цілісності та довіри громадськості до адміністрування та управління НПО;
- незрозуміло, які ризик-орієнтовані заходи вживаються до НПО;
- відсутність конкретних механізмів для повідомлення про підозрілу діяльність, пов'язану з ФТ, у секторі НПО.

Крім того, міжнародні експерти також відзначили й ряд позитивних факторів щодо НПО:

- проведення Національного огляду щодо діяльності неприбуткового сектору з метою ідентифікації, попередження та боротьби з фінансуванням тероризму (2014–2016 роки);
- НПО брали участь у розробці типологій та розробці навчальних матеріалів у сфері боротьби з ФТ та фінансового моніторингу;
- державні органи звітують про різні ініціативи, спрямовані на підвищення обізнаності НПО щодо ризиків ФТ, включаючи оприлюднення Національного огляду на веб-сайті Держфінмоніторингу, навчання для НПО у Навчально-методичному центрі Держфінмоніторингу (ДЗПО «Академія фінансового моніторингу»);
  - робота НПО ускладнюється без банківського рахунку;
  - передбачено зобов'язання НПО видавати фінансові звіти;
  - більшість даних про НПО можна знайти в ЄДР та в Реєстрі НПО і організацій. Обидва реєстри є у вільному доступі для громадськості через електронний портал.

Також, FATF у відповідь на загрози терористичних актів, було підготовлено спеціальні рекомендації, що стосуються протидії ФТ.

Оскільки НПО відіграють важливу роль у світовій економіці та у багатьох національних економіках і соціальних системах, Рекомендація 8 FATF була

розроблена для усунення конкретних вразливих місць і загроз, пов'язаних з ФТ, саме у неприбутковому секторі.

Міжнародна та внутрішньодержавна боротьба з фінансуванням тероризму продемонструвала, що терористи та терористичні організації використовують сектор НПО з метою отримання і переміщення коштів, надання матеріально-технічної підтримки, заохочення вербування терористів чи підтримання терористичних організацій та операцій іншим чином. Таке зловживання не лише сприяє терористичній діяльності, але також підриває довіру до донорів та ставить під сумнів прозорість намірів діяльності НПО.

За результатами цього дослідження виявлено ряд основних способів та ризиків незаконного використання некомерційних організацій або ризиків такого протизаконного використання:

- перенаправлення грошових коштів;
- підтримання НПО або їх керівниками зв'язків зі злочинцями;
- використання НПО шляхом введення керівництва організації в оману, тобто не інформуючи про кінцеву ціль встановлення взаємозв'язків;
- незаконне використання НПО для заохочення вербування нових членів та прихильників терористичного утворення;
- незаконне використання проектів, реалізацію яких забезпечує НПО. У даному випадку ресурсні потоки мають законне походження, але діяльність НПО не досягає визначеної цілі;
- створення фіктивних НПО для виманювання пожертви у донорів.

Дані ризики не виключають один одного, оскільки багато з них зустрічаються одночасно у різних ситуаціях.

Основні методи та схеми, за допомогою яких злочинці та злочинні угруповання здійснюють фінансування тероризму (сепаратизму) висвітлено у типологічному дослідженні Держфінмоніторингу 2017 року, яке розміщено на офіційному веб-сайті у розділі «Типології/ Рекомендації по виявленню схем відмивання коштів»².

Законодавство у сфері ПВК/ФТ визначає фінансові операції проведені за участю НПО як такі, що несуть у собі потенційно високі ризики. Закон про запобігання та протидію встановлює заходи з фінансового моніторингу щодо фінансових операцій, зокрема, щодо НПО.

Такі заходи передбачають процедури ідентифікації, верифікації, вивчення клієнта, поглибленої перевірки, уточнення інформації (в т.ч. щодо НПО), систему управління ризиками, зупинення та відстеження фінансових операцій, проведення обов'язкового та внутрішнього фінансового моніторингу тощо.

На національному рівні Міністерством фінансів України впроваджено класифікацію клієнтів відповідно до Критеріїв ризику легалізації (відмивання)

---

² Типологічне дослідження «Ризики тероризму та сепаратизму». Держфінмоніторинг. Київ 2017. Режим доступу: www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=114&lang=uk

доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення³.

Такі Критерії ризиків охоплюють категорію – НПО.

Світова практика та міжнародні експертні оцінки свідчать, що існують численні випадки залучення НПО до схем ВК/ФТ.

Результати цього дослідження можуть бути використані для зменшення потенційних ризиків ВК/ФТ та унеможливлення використання НПО у вказаних цілях.

---

³ Наказ Міністерства фінансів України від 08.07.2016 №584 «Про затвердження Критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення».

1. Кількість зареєстрованих неприбуткових організацій

У Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України⁴, за станом на 01.07.2018, зареєстровано **1 264 969** юридичних осіб з яких **179 056** НПО, що складає **14%** від загальної кількості осіб.

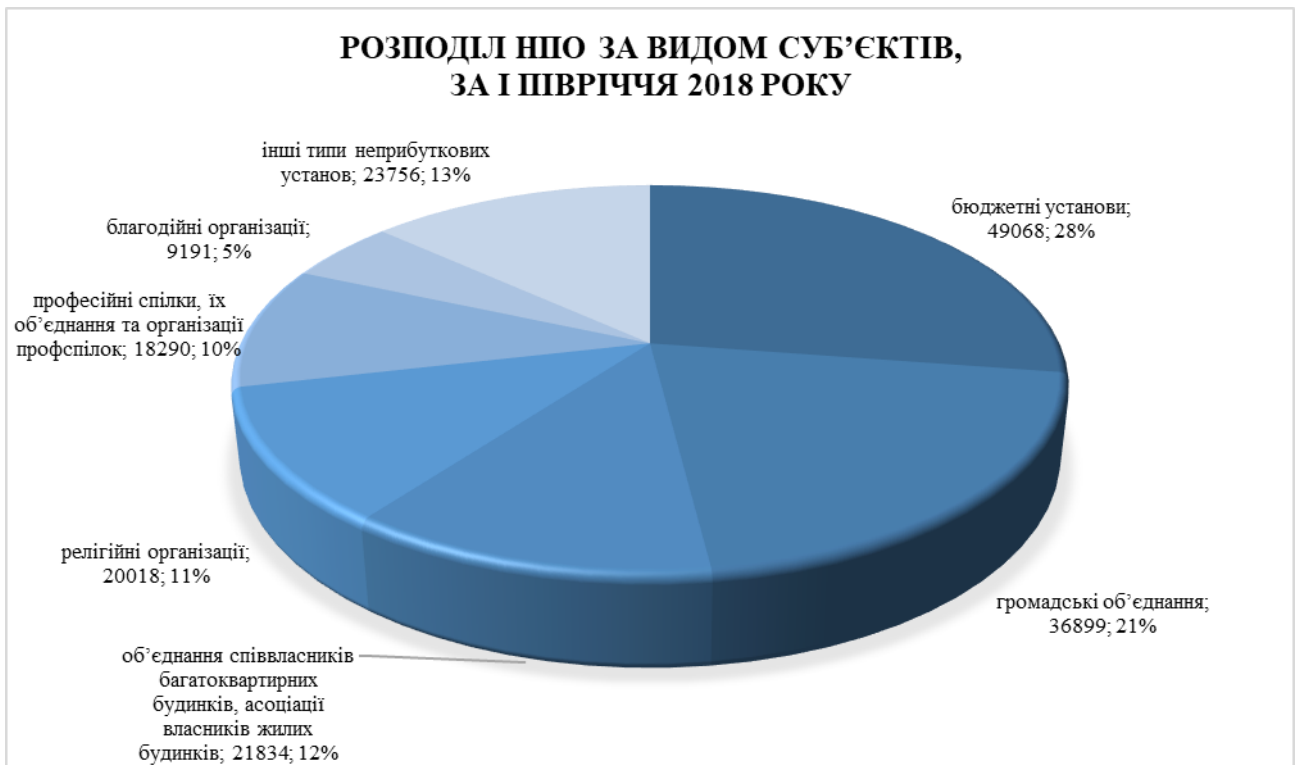

Зареєстровані НПО розподіляються на наступні види:

- бюджетні установи – **49 068** суб'єктів, що складає **28%** від загальної кількості НПО;
- громадські об'єднання – **36 899** суб'єктів, що складає **21%** від загальної кількості НПО;
- об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, асоціації власників жилих будинків – **21 834** суб'єктів, що складає **12%** від загальної кількості НПО;
- релігійні організації – **20 018** суб'єктів, що складає **11%** від загальної кількості НПО;
- професійні спілки, їх об'єднання та організації профспілок – **18 290** суб'єктів, що складає **10%** від загальної кількості НПО;
- благодійні організації – **9 191** суб'єкт, що складає **5%** від загальної кількості НПО;
- інші типи неприбуткових установ – **23 756** суб'єктів, що складає **13%** від загальної кількості НПО.

⁴ Показники Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України [Електронний ресурс] Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

Детальна інформація щодо розподілу НПО за видом суб'єктів наведена у діаграмі.

2. Дані щодо отриманих повідомлень про підозрілі операції

За I півріччя 2018 року Держфінмоніторингом отримано 77 215 ППО (1,8% від загальної кількості отриманих повідомлень про підозрілі операції), які здійснені за участю 14 990 НПО, на загальну суму 98 327,2 млн. гривень.

Інформація щодо розподілу ППО в розрізі ознак фінансового моніторингу наведена у таблиці.

Назва показника	Кількість ППО, од.	%	Сума ППО, млн. грн.	%
Загалом	77215	100%	98327,2	100%
Обов'язковий фінансовий моніторинг	76348	99%	96783,5	98%
Внутрішній фінансовий моніторинг	389	1%	57,2	0,1%
Обов'язковий та внутрішній фінансовий моніторинг	478	1%	1486,5	2%

Слід зазначити, що 99% ППО відносно НПО отримано за ознаками обов'язкового фінансового моніторингу.

Найбільша частка ППО щодо фінансових операцій проведених за участю НПО надійшла за наступними ознаками фінансового моніторингу:

- **ознаки обов'язкового фінансового моніторингу:**
«5500. Перерахування коштів неприбутковою організацією»; «5510. Отримання коштів неприбутковою організацією»; «5610. Фінансові операції з переказу коштів особами, щодо яких встановлено високий ризик»; «5600. Фінансові операції з отримання коштів особами, щодо яких встановлено високий ризик»; «5614. Фінансові операції з переказу коштів особами, які пов'язані з національними публічними діячами»; «5604. Фінансові операції з отримання коштів особами, які пов'язані з національними публічними діячами»;
- **ознаки внутрішнього фінансового моніторингу:**
«900. Інші фінансові операції, для яких у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникають підстави вважати, що фінансова операція проводиться з метою легалізації (відмивання) доходів або фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення»; «115. Прийняття суб'єктом первинного фінансового моніторингу коштів (платіжних документів до їх оплати) від особи, яка надсилає кошти на адресу іншої сторони цивільно-правової угоди, внаслідок чого такі кошти повертаються без виконання фінансової операції у зв'язку з її відмовою щодо їх прийняття»; «416. Регулярне одержання або надання фінансової допомоги, в тому числі від нерезидентів, чи надання фінансової допомоги нерезидентам»; «326. Неодноразове здійснення фінансових операцій на суму нижче встановленого порогу, що мають ознаки обов'язкового фінансового моніторингу».

3. Аналіз видів неприбуткових організацій – учасників підозрілих операцій

У I півріччі 2018 року Держфінмоніторингом отримано ППО щодо фінансових операцій проведених за участю **77 215** НПО.

Серед отриманих ППО найбільшу питому вагу займають:

за кількістю учасників – громадські організації (19%), професійні спілки, їх об'єднання та організації профспілок (18%) та інші види НПО (18%);

за кількістю ППО – інші види НПО (21%), громадські організації (18%), благодійні фонди (організації) (16%);

за сумою ППО – громадські організації (36%), інші види НПО (28%), благодійні фонди (організації) (12%).

Детальна інформація щодо аналізу учасників ППО наведена у таблиці.

№	Вид НПО	Кількість суб'єктів, од.	%	Кількість ППО, од.	%	Сума ППО, млн. грн.	%
Загалом		14 990	100%	77 215	100%	98 327,2	100%
1	Громадські організації	2 867	19%	14 077	18%	35 375,6	36%
2	Благодійні фонди (організації)	2 448	16%	12 709	16%	11 640,2	12%
3	Житлово-будівельні кооперативи, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків	2 318	15%	9 805	13%	4 022,3	4%
4	Професійні спілки, їх об'єднання та організації профспілок	2 644	18%	9 250	12%	5 166,8	5%
5	Установи, організації, створені органами державної влади України, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів	1 178	8%	7 966	10%	7 534,4	8%
6	Інші юридичні особи, діяльність яких не передбачає одержання прибутку	776	5%	7 298	9%	7 106,3	7%
7	Інші види НПО	2 759	18%	16 110	21%	27 481,6	28%

4. Інформація щодо розірвання/обмеження ділових відносин з неприбутковими установами

Протягом I півріччя 2018 року суб'єктами первинного фінансового моніторингу направлено до Держфінмоніторингу інформування щодо розірвання ділових відносин, відмови у проведенні фінансових операцій з **331 НПО**.

Таке інформування здійснено суб'єктами первинного фінансового моніторингу у зв'язку тим, що:

- **40 НПО** встановлено високий ризик:
  - *20 громадським організаціям;*
  - *14 благодійним організаціям;*
  - *5 політичним партіям;*
  - *1 релігійній організації.*
- **290 НПО** не надано на вимогу суб'єкта первинного фінансового моніторингу уточнюючу інформацію:
  - *140 громадським організаціям;*
  - *73 благодійними організаціями;*
  - *70 релігійними організаціями;*
  - *6 політичним партіям;*
  - *1 іншою неприбутковою організацією.*
- **1 НПО** (благодійна організація) виявлено негативну інформацію.

5. Зупинення фінансових операцій

В I півріччі 2018 року Держфінмоніторингом здійснено зупинення фінансових операцій на банківських рахунках **2 НПО**, які можуть бути пов'язані ФТ (сепаратизму), на загальну суму **0,3 млн. гривень**.

Держфінмоніторингом направлено до Служби безпеки України додатковий узагальнений матеріал стосовно зупинених фінансових операцій осіб, які можуть бути пов'язані з ФТ (сепаратизму).

6. Інформування правоохоронних органів щодо фінансування тероризму

На даний час Службою безпеки України виявлено наступні канали фінансового та матеріально-технічного забезпечення терористів⁵:

1) Схема так званого «перерваного» транзиту.

Включає: постачання товарно-матеріальних цінностей на тимчасово окуповані Російською Федерацією частини території Донецької та Луганської областей України; діяльність суб'єктів підприємницької діяльності (резидентів України) та їх контрагентів з юридичними особами іноземних країн (нерезидентів), в інтересах яких нібито здійснюється постачання товарів тощо.

2) Співпраця з окремими юридичними особами, які знаходяться на тимчасово окупованій Російською Федерацією частині території Донецької та Луганської областей України.

Діяльність українських підприємств, що співпрацюють з окремими юридичними особами на неконтрольованих районах Донецької та Луганської областей, або реквізити яких (щодо українських підприємств) використовуються для відкриття рахунків в російських банківських установах (тобто так звані «дзеркальні підприємства»).

Як наслідок існує загроза незаконного бюджетного відшкодування податку на додану вартість на користь підприємств, що фактично не знаходяться на підконтрольній українській владі території; сплата податків та зборів до бюджетів незаконних організацій «ДНР/ЛНР» підприємствами, що формально перереєструвалися на підконтрольній території тощо.

3) Переказ коштів до частин території Донецької та Луганської областей України, що тимчасово окуповані Російською Федерацією.

Співпраця з окремими юридичними особами, які знаходяться на тимчасово окупованій Російською Федерацією частині території Донецької та Луганської областей України.

Канали переказу коштів на тимчасово непідконтрольній українській владі території Донецької та Луганської областей:

- використання схем «взаємозаліку» коштів;
- застосування електронних платіжних інструментів для здійснення легалізації (відмивання) коштів, одержаних злочинним шляхом, з метою їх подальшого використання для фінансування терористичної діяльності;
- перевезення готівки з використанням «кеш-кур'єрів»;
- використання фінансових інструментів на пред'явника, що сприяють анонімності власника або емітента;
- міжнародні системи переказу коштів, міжнародні карткові платіжні

---

⁵ За інформацією Служби безпеки України.

системи, електронні платіжні системи, що використовуються терористичними організаціями, групами та окремими особами для фінансування терористичної діяльності;

- кошти неприбуткових організацій і фізичних осіб з-поміж громадян України та іноземців, які постійно або тимчасово перебувають в Україні, що регулярно надходять з-за кордону через міжнародні системи переказу;

- готівкові кошти, що знімаються фізичними особами з банківських карток у банкоматах чи касах банків, у т.ч. емітованих російськими банками та їх дочірніми фінансовими установами в Україні;

- «конвертаційні центри», що підконтрольні терористичним організаціям, групам та окремим особам, причетним до терористичної діяльності;

- кошти підприємств, фізичних осіб-підприємців, що знаходяться на тимчасово непідконтрольних українській владі територіях, які сплачуються до бюджетів терористичних організацій;

- кошти, які перераховуються з державного бюджету та фондів, підприємствами, установами та організаціями різних форм власності (пенсійне забезпечення, соціальні виплати, заробітна плата тощо) на карткові рахунки фізичних осіб, що перебувають на непідконтрольній українській владі території;

- кошти, отримані від інших видів протиправної діяльності (реалізація незаконно видобутих корисних копалин, підакцизних товарів, наркотичних речовин і прекурсорів, шахрайських дій з майновими активами громадян тощо);

- безпосереднє постачання (забезпечення постачання) з Російської Федерації матеріальних ресурсів (у т.ч. військового призначення) на тимчасово непідконтрольні території Луганської та Донецької областей з метою підтримки т. зв. «ДНР/ЛНР».

Актуальні механізми фінансування тероризму:

- надходження коштів у невеликих розмірах від різних осіб упродовж короткого проміжку часу на користь однієї особи з призначенням «допомога», «на лікування», «благодійна допомога» тощо;

- платежі здійснюються особами, які не повністю знають або без бажання повідомляють деталі платежу (адресу, контактну та іншу інформацію);

- операція з виплати електронного переказу, в якому відсутня повна інформація про ініціатора або отримувача;

- зарахування коштів на розрахунковий/картковий рахунок особи, або переказ на ім'я фізичної особи, що здійснюється без відкриття рахунку, якщо наявна інформація свідчить, що джерелом такого зарахування/переказу є кошти, перераховані за допомогою платіжних систем, оператори яких не зареєстровані на території України, у тому числі за допомогою електронних грошей.

У випадку нелегального походження коштів, схеми фінансування тероризму ускладнюються елементами, покликаними нівелювати ризик викриття зв'язку між коштами та джерелом їх походження.

У таких схемах зловмисники вдаються до розміщення злочинних доходів та їх розшарування шляхом зміни форми активу, використання різних фінансових інструментів, підставних осіб тощо. Такі схеми мають певні аналогії зі схемами легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, з тією різницею, що реалізуються без останньої фази – інтеграції коштів у фінансову систему, проте із подальшим переказом коштів кінцевому одержувачу.

Разом з тим, новітні інформаційні технології дозволяють швидко здійснювати вищезазначені фінансові операції за відсутності безпосереднього контакту ініціатора переказу із суб'єктом первинного фінансового моніторингу.

Кіберпростір не має обмежень, у зв'язку з чим, за наявної технічної можливості, існує вірогідність створення зловмисниками великої кількості віртуальних учасників (електронних гаманців, віртуальних засобів платежу тощо) з метою переказу коштів терористам (організаціям).

У I півріччі 2018 року до Держфінмоніторингу надійшло **17** листів ПО з інформуванням щодо наявності підозр відносно можливого ФТ за участю НПО. Такі інформування містили відомості щодо **112** НПО, які були суб'єктами кримінальних проваджень та/або оперативно-розшукових справ.

Більш детальна інформація щодо розподілу суб'єктів кримінальних проваджень та/або оперативно-розшукових справ за видами НПО наведена у таблиці.

Види НПО	Кількість суб'єктів
Громадські організації	91
Благодійні організації	10
Релігійні організації	5
Політичні партії	2
Фонди	1
Асоціації	1
Інші особи	2
Разом	112

Всі такі інформування Держфінмоніторингом опрацьовані та фінансові операції зазначених суб'єктів, які є фігурантами кримінальних проваджень та/або оперативно-розшукових справ, стали об'єктом фінансового моніторингу та аналізу.

7. Передача інформації про підозрілі операції неприбуткових організацій до правоохоронних органів

У I півріччі 2018 року Держфінмоніторингом направлено до ПО 32 узагальнених матеріали стосовно підозрілих операцій, проведених за участю НПО.

У складі таких матеріалів до ПО передано 1 524 ППО, які здійснені за участю 83 НПО, на загальну суму 1 418,4 млн. гривень.

Розподіл переданих ППО в розрізі видів НПО наведено у таблиці.

№	Вид НПО	Кількість суб'єктів, од.	%	Кількість ППО, од.	%	Сума ППО, млн. грн.	%
Загалом		83	100,0%	1524	100,0%	1418,4	100,0%
1	Громадські організації	13	15,7%	33	2,2%	19,3	1,4%
2	Благодійні фонди (організації)	11	13,3%	35	2,3%	17,9	1,3%
3	Житлово-будівельні кооперативи, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків	40	48,2%	734	48,2%	504,4	35,6%
4	Пенсійні фонди	2	2,4%	384	25,2%	693,6	48,9%
5	Інші юридичні особи, діяльність яких не передбачає одержання прибутку	6	7,2%	318	20,9%	176,5	12,4%
6	Інші види НПО	11	13,3%	20	1,3%	6,7	0,5%

Розподіл переданих ППО за ознаками фінансового моніторингу до ПО наведено у таблиці.

Назва показника	Кількість ППО, од.	%
Загалом	1 524	100
Обов'язковий фінансовий моніторинг	1 440	95
Внутрішній фінансовий моніторинг	14	1
Обов'язковий та внутрішній фінансовий моніторинг	70	4

Держфінмоніторингом передано до ПО ППО за підставами (підозрами), які наведені у таблиці.

Відомості щодо розподілу кількості ППО, кількості суб'єктів НПО, суми підозрілих операцій в розрізі підстав (підозр)

Підстави (підозрами)	Кількість ППО	Кількість суб'єктів НПО	Сума підозрілих операцій за матеріалами ПФР, млн. грн.
за предикатними злочинами	1 068	49	612,4
фінансування тероризму	384	2	693,7
легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	72	32	112,3
Загалом	1 524	83	1 418,4

Предикатними злочинами були наступні статті КК України:

Номер статті КК України	Назва статті
109	Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади
110 ²	Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України
191	Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем
192	Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою
205	Фіктивне підприємництво
210	Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням
212	Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)
258 ⁵	Фінансування тероризму
364	Зловживання владою або службовим становищем
366	Службове підроблення
368 ²	Незаконне збагачення

8. Ризики неприбуткових організацій

Проведений аналіз свідчить про наявність фактів незаконного використання НПО та значний ризик такого протизаконного використання.

Найбільш розповсюдженими ознаками ризику використання НПО для ВК/ФТ є:

- введення в оману, створення фіктивних НПО;
- подрібнення фінансових операцій здійснених за участю НПО;
- проведення фінансових операцій за участю НПО без належного пояснення суті таких операцій;
  - переказ коштів НПО на користь юридичних осіб, діяльність яких не має спільних інтересів;
  - придбання товарів подвійного призначення;
  - проведення НПО діяльності на територіях, які є прилеглими до здійснення військових дій;
  - переказ коштів на користь осіб, пов'язаних з НПО;
  - витрачання коштів НПО без формування відповідної звітності про їх використання;
  - для відкриття банківських рахунків НПО використовуються треті особи, які діють за дорученням;
  - витрати НПО не відповідають задекларованим напрямкам діяльності;
  - причетність осіб, які пов'язані із вчиненням злочинів, до діяльності НПО;
  - фіктивна діяльність НПО.

Зазначені ознаки не є вичерпними, а є лише індикаторами для подальшого більш детального аналізу діяльності НПО. Сукупність встановлених ознак ризикованої діяльності свідчить про високий ризик такого суб'єкта НПО для ВК/ФТ.

Висновки

Проаналізована інформація свідчить, що НПО можуть використовуватися безпосередньо з метою вчинення предикатного злочину та/або для відмивання коштів та/або фінансування тероризму, а також слугувати прикриттям для незаконної діяльності інших пов'язаних суб'єктів.

Перевагою у використанні НПО у злочинних схемах (вчинення предикатних злочинів, ВК/ФТ) є те, що злочинці можуть отримати подвійну вигоду: по-перше, створити засіб для таких незаконних дій і по-друге, забезпечити прикриття своєї діяльності.

НПО використовуються під час вчинення предикатних злочинів та легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, зокрема, щодо:

- привласнення, розтрата майна або заволодіння ним;
- фіктивного підприємництва;
- нецільового використання бюджетних коштів;
- ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів);
- фінансування тероризму;
- зловживання владою або службовим становищем;
- незаконного збагачення.

Найбільш уразливими серед видів НПО є наступні:

- громадські організації;
- житлово-будівельні кооперативи, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків;
- благодійні фонди.

Найбільш поширеними є наступні способи та ризики злочинного використання НПО:

- перенаправлення фінансових потоків;
- зв'язок зі злочинними осередками;
- невідповідність діяльності НПО заявленим цілям;
- співучасть щодо фінансування злочинних осередків;
- створення фіктивних НПО для злочинних цілей.

Дане дослідження може допомогти державним органам та приватному сектору в ідентифікації та запобігати випадками незаконної діяльності або використання НПО у протиправних цілях.

З метою ефективного управління ризиком, враховуючи результати Національної оцінки ризиків та проведеного Комітетом MONEYVAL 5-го раунду оцінки національної системи ПВК/ФТ, Держфінмоніторинг рекомендує:

1. Державним органам:

- продовжувати здійснювати заходи з виявлення фактів надання представниками злочинних організацій фінансової підтримки їх прихильниками на території України, в тому числі шляхом використання злочинних доходів та неприбуткового сектору;
- посилити заходи з виявлення фінансових операцій та кримінального переслідування осіб, пов'язаних із ВК/ФТ і дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону;
- забезпечити міжвідомчу координацію щодо виявлення та подальшого заморожування активів осіб, причетних до ФТ та розповсюдження зброї масового знищення, у тому числі, що використовують неприбутковий сектор.

2. Суб'єктам первинного фінансового моніторингу:

- продовжувати вживати заходів для обмеження ризику використання благодійних та неприбуткових організацій з метою ВК/ФТ;
- встановлювати мету проведення фінансових операцій, учасниками яких є НПО;
- встановлювати джерела походження і способів переказу (внесення) грошей, що використовуються у фінансових операціях;
- подавати відповідно до Закону про запобігання та протидію ППО щодо операцій за участю НПО до Держфінмоніторингу.

3. Неприбутковим організаціям:

- здійснювати посилені заходи з ідентифікації осіб під час прийняття їх як учасників (членів) таких організацій, зокрема, вкладників благодійних фондів, а також звертати особливу увагу на джерела набуття НПО майна на предмет недопущення залучення до ФТ;
- вживати заходів з безумовного виконання ч. 7 ст. 23 Закону України «Про громадські об'єднання» щодо зберігання документів та фінансового контролю.

Перелік скорочень

Держфінмоніторинг	Державна служба фінансового моніторингу України
FATF	Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей
ВК	відмивання коштів
ЄДР	Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань
Закон про запобігання та протидію	Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»
КК України	Кримінальний кодекс України
Комітет MONEYVAL	Комітет експертів Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму
НПО	неприбуткові організації
ПВК/ФТ	протидія відмиванню коштів/фінансуванню тероризму
ПО	правоохоронні органи
ППО	повідомлення про підозрілі операції
Реєстр НПО і організацій	Реєстр неприбуткових організацій та установ
ФТ	фінансування тероризму